

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 68

Fylke: Akershus

Tilleggsspørsmålnr.

Herad: Enebakk

Emne: Bålbrenning

Bygdelag:

Oppskr. av: Jens Jensen

Gard: Nes

(adresse): Dalefjerdings p. o.

G.nr. 41 Br.nr. 1 og 2

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

Egne.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

1. Det heter å brenne bål eller å brenne kösse.
2. BÅL PÅ EN St.Hansaften kaldtes St.Hansbål.
Tidligere var det vanlig å ta en trebutt som det hadde været tjäre i, sette den opp på en stang der som festen skulle holdes og brenne den. Det kaldtes å brenne St.Hanskvartel.
3. Det var samme navn på et stort og et lite bål.
- 4.5.6 og 7 Er ukjendt.
- 8 a er besvart ovenfor i nr.2.
b,c og d. på disse aftener var det intet bål.
- 9,10,11 og 12 Er ukjendt. Almindelig sätherdreift opphörte for over 100 år siden her i Enebakk.
13. St.Hansbålet skulle helst brenne til solen stod opp og festen sluttet. När en brente kösse på en stubbebräte måtte ilden være slukket för solen gik ned.
14. St.Hansbål eller kvartel ble brent på de steder hvor ungdommen holdt St.Hansfest. Bl. a. på Solbergåsen på Hammeren og på Langholen i Enebakkdalen.
- 15.16 og 17. Det var intet annet bål enn de foran nevnte St.Hansbål, hver Jonsokaften.
18. Noen unggutter som bodde i närheten samlet brensel.

19. Til St.Hansfestene var det adgang for alle.
20. Nå hender det iblant at noen barn får tillatelse til å brenne et lite bål St.Hansaften.
21. Skikken med St.Hansbål eller kvartel er meget gammel. Etter at det ble stiftet ungdomsforeninger og bygget forsamlingslokaler opphørte skikken med fri-luftsfest og St.Hansbål lit etter hvert.
22. De fleste sagbruk i Flatebydalen ble nedlagt i 1842. Straks deretter ble driften ved sagene i Enebakkdalen innskrenket så det i 80 og i begynnelsen av 1890 årene var bare en sag som ble benyttet. Fest med St.Hansbål på Langholen opphørte omkring år 1900. Den tid fyrstikfabrikken var i drift 1866 - 86 ble det holdt St.Hansfest med bål ved elvekanten ovenfor fyrstikfabrikken i Ekebergdalen.
- 23.24 og 25 Er ukjent.
- 26.27 og 28 De fik brennsel: I den tid var det mange robåter som ble tjärebred hvert år og desuten var det noen store båter til å fragte planker og bord fra sagene og til Lilleström. Disse var bygget av tre og ble tjärebred, således ble det ofte et tomt tjärekvartel.
- 29 - 39 Er ukjent.
- 40.og 41. Det holdtes St.Hansfest for yngre og eldre.
42. De fleste holdt ved til solen stod opp.
43. De hadde med seg mat. Kaffe ble kokt i nærheten.
44. Det ble danset på en slette i nærheten av bålet.
- 45 - 49 Er ukjent.
50. Skikken med St.Hansbål opphørte omkring år 1900.
51. Det er forbudt å gjøre opp ild utendørs i den tørre årstid og her er det forsamlingslokaler i hver kreds i bygden.